

Pensjonsløsninger for sliterne

Axel West Pedersen, 23.04.2025

Bakgrunn

- Pensjonsreformen fra 2011
 - Valgfri pensjonsalder mellom 62 og 75 år på «nøytrale» vilkår:
Den enkelte må selv betale for sitt valg av avgangstidspunkt
 - Levealdersjustering:
Pensjonistene må bære kostnadene ved økt forventet levealder
- Justering av reformen fra 2026
 - Normert pensjoneringsalder: Gradvis økte aldersgrenser
 - Full lønnsregulering av minsteytelsen (garantipensjonen)
 - Skjerming av de tidligere uføre mot levealdersjusteringen

Bakgrunn

- Pensjonsreformen fra 2011
 - Valgfri pensjonsalder mellom 62 og 75 år på «nøytrale» vilkår:
Den enkelte må selv betale for sitt valg av avgangstidspunkt
 - Levealdersjustering:
Pensjonistene må bære kostnadene ved økt forventet levealder
- Justering av reformen fra 2026
 - Normert pensjoneringsalder: Gradvis økte aldersgrenser
 - Full lønnsregulering av minsteytelsen (garantipensjonen)
 - Skjerming av de tidligere uføre mot levealdersjusteringen

De som kan må jobbe lenger, men hva med sliterne?

Hva med sliterne?

Hvem er de?

Lønnstakere som av ulike grunner ikke har like gode muligheter til å forlenge yrkeskarrieren som andre og som har et reelt behov for å pensjonere seg tidligere enn andre i samme fødselskull.

Hva med sliterne?

Hva kan gjøres?

- Ordninger basert på «selvseleksjon»
 - «Tosporsmodellen» til Fafo fra 2008
 - Nytt slitertillegg i folketrygden
- Ordninger forbeholdt lønnstakere med lange yrkeskarrierer
- «Flat» opptjeningskomponent som premierer lange yrkeskarrierer
- Særaldersgrenser for utvalgte yrkesgrupper
- Tildeling etter individuell søknad og behovsvurdering

Ordninger basert på selvseleksjon

Hvordan balansere hensynene til

- Omfordeling til fordel for de som går av tidlig?
- Premiering av de som utsetter pensjoneringen?

Tosporsmodellen til Fafo fra 2008

- Oppdeling av ny livslang AFP i en nøytral og en ikke-nøytral del
- Sterk vektlegging av omfordeling til fordel for de som pensjonerer seg tidlig og tilsvarende svakere insentiver til å forlenge yrkeskarrieren etter fylte 62 år
- Ville oppfylle Stortingets krav om at det «skal lønne seg å stå i arbeid etter 62 år», men bare så vidt.

Ny sliterordning i folketrygden

- Stortingsflertallets modell, basert på den tariffestede sliterordning
 - Avgrenset til lønnstakere med mindre enn 7,1G i årlig lønnsinntekt
 - Tillegg=0,25 G livet ut ved pensjonering fem år før NPA
 - Inngår ikke i vilkåret for å ta ut alderspensjon fra folketrygden tidlig
- Alternativ modell foreslått i SSB-rapport
 - Omfatter alle som starter uttaket av alderspensjon når de fyller vilkårene
- Mulige justeringer av stortingsflertallets modell
 - Tillegget bør inngå i vilkåret for å starte uttaket av alderspensjon tidlig
 - Det kan eventuelt vurderes å sette tillegget noe høyere enn 0,25G

Alternative sliterordninger (ikke selvseleksjon)

- Ordninger forbeholdt lønnstakere med svært lange yrkeskarrierer
- «Flat» opptjeningskomponent som premierer lange yrkeskarrierer
- Særaldersgrenser for utvalgte yrkesgrupper
- Tildeling etter individuell søknad og behovsvurdering

Konklusjoner

- Forslaget om nytt slitertillegg i folketrygden har prinsipielle likhetstrekk med forslaget til Fafo fra 2008 om en tosporsmodell for ny AFP
- Tosporsmodellen la sterk vekt på omfordeling til fordel for de som pensjonerer seg tidlig på bekostning av insentivene til å stå lenger i arbeid, mens det nye slitertillegget i folketrygden bare i begrenset grad svekker insentivene til å jobbe lenger
- Alternative sliterordninger som ikke er basert på selvseleksjon har hver for seg vesentlige ulemper
- En opplagt justering av innretningen på et nytt slitertillegg i folketrygden er å la tillegget inngå i vilkåret for et tidlig uttak av alderspensjon

OSLOMET

Takk for oppmerksomheten!